

HUMANIZEM IN RENESANSA -

**dosežki na področju medicine, anatomije,
filozofije in geografije (kartografije)**

Ob koncu ure si poskušaj odgovoriti na vprašanje: "Zakaj doba humanizma in renesanse pomeni začetek moderne dobe?"

MEDICINA IN ANATOMIJA

ANDREAS VESALIUS

Andreas Vesalius (1514–1564)

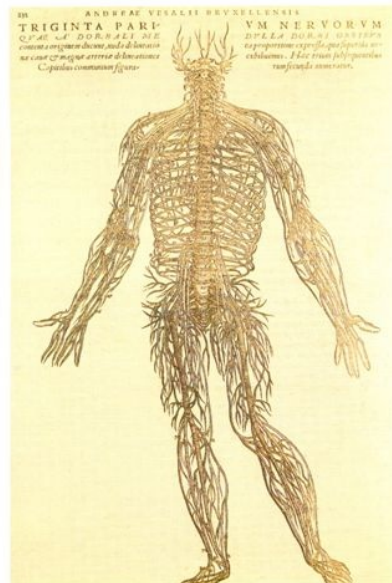

Vesaliusove skice so običajno v alegoričnih pobžajih

Tako kot astronomija je velikanski napredek doživela tudi medicina. Poznavanje človeškega telesa tem času je bilo minimalno. Ker je bilo seciranje trupel ali kakršnokoli podrobnejše proučevanje človeškega telesa strogo prepovedano, so redki posamezniki to opravljali na skrivaj. Eden takšnih je bil belgijski zdravnik **Andreas Vesalius** (1514–1564), ki je z raztelesenjem trupel in opazovanjem podrobneje spoznal človeško telo, svoje znanstvene izsledke pa leta 1543 predstavil v bogato ilustrirani knjigi **O delovanju človeškega telesa**. Anatomija in kirurgija sta bili v tistem času postranskega pomena, Vesalius pa je bil prepričan, da je temelje kirurgije potrebno poiskati v anatomiji in poudarjal pomembnost poznavanja človeškega telesa za razvoj medicine. Med drugim je ovrigel Galenovo teorijo, da imajo moški eno rebro manj od žensk in Aristotelovo teorijo, da je srce središče uma. Kljub temu, da Vesalius ni bil prvi, ki je svoje teorije utemeljeval na avtopsiji telesa, zaradi izjemno podrobnih in slikovitih opisov svojih spoznanj danes velja za prvega anatoma.

Skico zarodka v maternici je narisl Leonardo da Vinci

Tako je Vesalius skiciral živčevje človeka.

Paracelsus (1493–1541)

**Preberi besedilo v učbeniku
(drugi odstavek na strani 34)
in ugotovi s čim se je ukvarjal
švicarski zdravnik Paracelsus**

GEOGRAFIJA

MERCATOR

Nizozemski kartograf Gerardus Mercator (1515–1594) pri risanju zemljevida kot prvi uporabi valjasto projekcijo, izdelal prvi globus in izdal Atlas sveta, ki se kot osnova v kartografiji uporablja še danes. Zato Mercator danes velja za ustanovitelja sodobne znanstvene kartografije.

Španski pomorščak Ferdinand Magellan

Kateri dosežek v odkrivanju sveta pripisujemo temu pomorščaku?

Merkatorjeva valjasta projekcija sveta

Prouči Merkatorjev zemljevid iz konca 16. stoletja in ugotovi, katera območja so bila Evropejcem tega časa neznan.

Kdaj smo pri pouku zgodovine prvič omenjali filozofijo in filozofe?

S čim se ukvarjajo oz. kakšna vprašanja si zastavljajo filozofi?

Naštej nekaj filozofov.

Tukaj gresta dva antična misleca, kakor si ju je predstavljal renesančni slikar Rafael, po katerima se zgledujejo filozofi iz obdobja, ki ga obravnavamo.

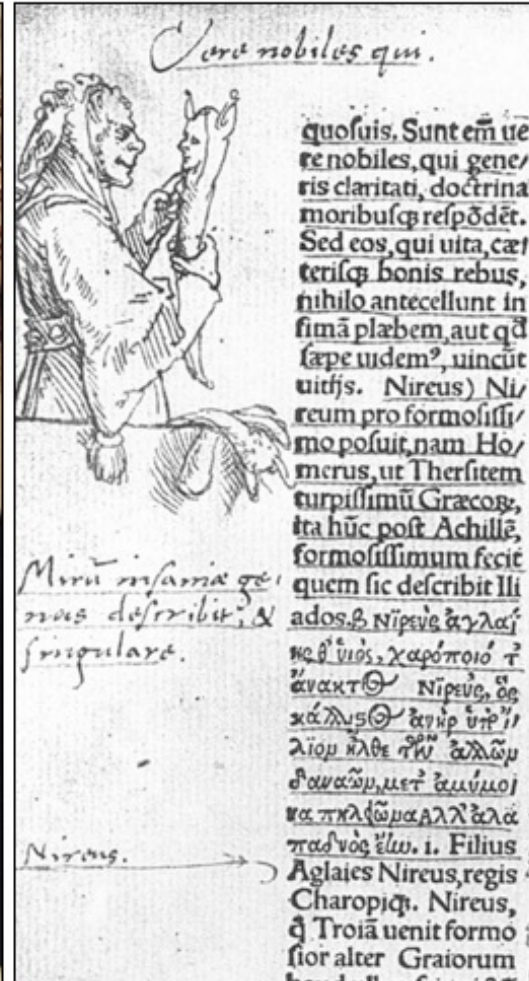

Rafael, Atenska šola

ERAZEM ROTERDAMSKI

Desiderius Erasmus Roterodamus (1466-1536)

Prva kopija satire Hvalnica norosti iz leta 1515

Eden najpomembnejših renesančnih humanistov je bil nizozemski oz. holandski teolog in filozof **Erazem Rotterdamski** (ok. 1466-1536), ki se je v znameniti **satiri** z naslovom **Hvalnica norosti** ponorčeval iz takratnih cerkvenih, političnih in družbenih razmer. Norčeval iz človeških slabosti ter ostro kritiziral plemstvo in rimokatoliško cerkev, predvsem njene pokvarjene in nevedne duhovnike, ki so po njegovem mnenju udobno živeli le zaradi ljudske neumnosti. Pri pisanju Hvalnice norosti se je zgledoval po delu grškega satirika **Luciana** iz 2. stoletja n.št., ki ga je pred tem skupaj s **Thomasom Morom** iz grščine prevedel v latinščino.

Satira je

Satira je literarno delo v verzih ali prozi, ki na oster, zbadljiv (satiričen) način prikazuje resničnost življenja.

Preberi odlomek iz Hvalnice norosti i odgovori na vprašanja.

Vir I: Erazem Rotterdamski, Hvalnica norosti

"Tale tu, ki tako samozavestno privzdiguje obrvi je Samoljubnost; tej, ki se, rekla bi, z očmi smeje in z rokami ploska, je ime Prilizljivost; tistole tam z napol odprtimi vekami, kot da bi spala, je Pozaba, njena soseda, ki se s prekrižanimi rokami opira na lahti, Delomrznost; tale z vencem rož na glavi in zavita v oblak dišav, je naslada, ona tam z vlažnimi očmi in blodečim pogledom Lahkomiselnost, debeluška ob nji, okrogla in z gladko poltjo, nosi ime Mehkužnost. Med deklicami vidite tudi dve moški božanstvi, enemu pravijo Pust, drugemu Trdno spanje" ...

Čigave lastnosti našteva in opisuje avtor v besedilu?

Katere so te lastnosti?

Pojasni, katera od navedenih lastnosti se ti zdi najslabša?

Ugotovi, kateri družbeni sloj obravnava Erazem Roterdamski v spodnjem odlomku

V ta razred norcev sodijo tudi tisti, ki nimajo za nobeno stvar smisla razen za lov in se hvalijo, da jih vselej prešine opojna slast, kadar se oglasi hripavi zvok roga in pasji lajež. Stavim, da jim še pasjak diši posladki skorjici! Kolik užitek jim je razkosavati jelena! Razdevanje volov in koštrunov je delo kmetavsca, rdeči divjadi sme odpreti drob samo plemič! Gologlav, z upognjenimi koleni, ko da opravlja verski obred, ti reže možak z nalašč v to določenim nožem (bog ne zadeni, da bi bil kuhinjski) ob določenih kretnjah določne ude po določenem redu. Okoli pa molčé strmi truma gonjačev, ko da se dogaja ne vem kako čudo, četudi so ta prizor videli že več kot tisočkrat. Kdor ima pa še srečo, da dobi od plena kos mesa za pokušnjo, si misli, da se je popel za najmanj dva klina na družbeni lestvi! Lovci sicer z večnim zasledovanjem zveri in uživanjem divjačine ne dosežejo drugega, nego da posurové in postanejo sami podobni divjadi, vendar si domišljajo, da živijo pravo kraljevsko življenje.

Na kašen način jih obravnava?

THOMAS MOORE

Portret Thomasa Mora iz leta 1527

● O čem govori Utopija?

Ilustracija za prvo izdajo knjige Utopija leta 1516

● Kaj pomeni beseda utopija?

Vzorna država bi morala biti republika, kjer ne bi poznali zasebne lastnine, zemlja bi bila v skupni lasti vseh, moški in ženske so enakopravni, kakor tudi vse vere. Vojni ni, tudi ne denarja, saj si ljudje vse delijo v skladu s potrebami.

Utopija (kraj, ki ga ni) je zamisel ali ideja o idealni družbeni ureditvi v prihodnosti, ki v stvarnosti ni mogoča oz. uresničljiva.

Thomas More razmišlja o boljši državi in družbi

Angleški pravnik, pisec, filozof, politik in prvi utopični socialist **Thomas More** (1478–1535) velja za enega najbolj izobraženih Evropejcev tistega časa. Svojem najznamenitejšem in precej kontroverznem delu »**Utopija**« iz leta 1516 je močno kritiziral pohlep, podkupovanje, kriminal in vojne, ki so ožile življenje takratnega prebivalstva. More je ostro je nasprotoval takratnemu družbenemu življenju v Evropi. Delo govori o neizmerni potrebi kopenske družbe po redu in disciplini. V satiričnem besedilu je podrobno opisal družbeno in politično ureditev idealne države: to je po njegovem mnenju republika, urejena na podlagi družbene pravičnosti, v kateri vladata enakopravnost in verska strpnost.